

gostanje naroda in njegovega napredka; nasprotno pa, da ga ni očitnejšega in gotovejšega merila za dušno spridenost kacega naroda, nego je preziranje velikanov svojih.

Ker smo tedaj hvaležni našima dobrotnikoma in korifejema, kedaj in kako ju hočemo slaviti? Čas in dan cerkvenega proslavljenja določila je njegova svetost papež Leo XIII. v okrožnici svoji, ki zapoveduje, da se ima po vsem katoliškem svetu **sopraznik** Cirila in Metoda praznovati 5. julija. In kdaj svetno? To prepustimo našim rodoljubom duhovnim in svetnim, ki bodo gotovo skrbeli, da se bode Slovenija slovesno spominjala korifejev svojih, če ne isti dan ko cerkev, pa kak drug pripravi dan. Prepričani smo tudi, da ne bodo pozabili prostega ljudstva, ter ga seznanili z življenjem in delovanjem sv. bratov.

Grad „Ezzenbach“, kje je stal, na Kranjskem ali pa ob reki „Inn“? in še marsikaj družega.

V svoji zbirki zgodovine Andeksov na Kranjskem nahajam tri listinske kopije, katere jako nerad zavržem, posebno, ker jih imam omeniti zaradi krajev, kjer so se te listine izgotovile, in sicer:

1246., 20. sept., „Datum in Scorphemberch“. Podeljenja fevdov Bertolda V. in Neže III. Andeksov Rapotonu „de Ezenbach“.

1248., 22. sept., „datum apud Scorphemberch“. Ista dva zastavita Rapotonu „de Ezenbach“ za stroške varstva grada „Nuwenburc“ mito in dohodke tega grada.

1257., 24. aprila, „acta sunt haec in novo castro nostro in Carniola circa Werdeneke“. Ulrik, vojvoda Koroške, „dominus Carniole“ ponovi sinovom R. „de Ezzenbach“ fevde njihovega očeta.

Grad „svibniški Ostrivrh“*) je bil lastina Andeksov, v katerem je Neža III. Andeška prebivala vsaj dve leti, če ne več.

Grad „Werdenecke“, to je, Bernek „cum foro“, je bil svoje dni znamenit v zgodovini Kranjske. Tu je bival tisti vicedom v listinah z imenom „Werigandus, Werandus, Wigandus“ itd., o katerem si je rajnki profesor Kozina z vso bistrumnostjo prizadeval dokazati, da ga celó ni bilo s tem imenom itd. A bil je, toda „vicedominus ecclesiae Aquilejensis“, namreč tisti „Werandus de Stein (iz Kamnika)“, ki je bil poprej župnik mengiški in soustanovitelj samostana v Velesovem.

Kaj pa pomeni v 3. regestu beseda „circa Werdeneke“? Jaz sodim, da tu ni v mislih Bernek, temveč grad „Apfaltarjev“; kajti leta 1257. imenuje vojvoda Ulrik kraj, kjer se je listina izgotovila, kakor sem uže poprej po latinsko navel, in kar se poslovenjeno tako-le glasi: „To se je zgodilo v našem novem gradu na Kranjskem blizo (circa**) Berneka“, leta 1265. pa so od na novo postavljenega grada „Apholtern“ les prepeljavali, da so grad „Guardenek“ popravili. To je tedaj dokaz, da tu omenjeni novi grad blizo Berneka je bil grad „Abfaltern“. S tem pa sem tudi pokazal, kje je domovina naših sedaj nemških, a nekdanj doma-

čih pobožnih Abfaltarjev, ki so si v zatiških listinah svoj spomenik stavili. Znabiti nam bi kdo poiskal kraj in povedal, kakošno mu je slovensko ime, ker ni misliti, da so pradedi naših baronov iz Štajarskega ali Tirolskega k nam prišli, temveč da so oni vplemeniteni domačini, kajti med Zatičino in Bernekom je neko starodavno selo, ki so ga Nemci v „Apholtern“ prekrstili, in se uže leta 1136. v zatiški ustanovni listini nahaja. Čeravno pa sem celo karto generalnega štaba pregledal in slovenska imena z nemškimi primerjal, mi vendar to ni nič koristilo, ker mi niso znani stari gradovi, o katerih se še samo pravljice med ljudstvom nabajajo, kajti uže leta 1446. niso Abfaltarji vedeli za svoj rodovinski grad, kakor nam Valvazor pripoveduje, no, sedaj vsaj za obližje kraja vemo, kje da je stal.

Dragi domorodci! ker ne bo več dolgo trajalo, da dobite prvo knjigo od mene (ako jo sl. odbor „Matice slovenske“ sprejme) z jako važnimi doneski za kranjsko starodavno zgodovino, zato Vas prosim, blagovolite mi razjasniti stvari, za katere poprašujem, ako so Vam znane in sicer: ni li kake pravljice v onem kraju, ki se imenuje „Jesenice“, „Jesenovec“ ali „Jesenov potok“, da je ondi nekdanj „stari grad“ ali „grašnica“ stala? To bi bil „Ezzenbach = Eschenbach“. — Kaj pa „Neuenburg“ na Kokri? Je bil nekdanj tam tovarni pot, ali je še sedaj tam kakova važna cesta? Kraj mi ni znan, toda registrov imam nekoliko andeških, spanheimskih in habsburških za nj. Prosim tedaj, ako je komu kaj znano o tem, naj mi blagovoli poročiti, da ne bo treba zame-tavati „narodnega blaga“, dokler je še dvomljivo, je li naše ali pa ptuje zgodovine. France Šumi.

Šolske stvari.

Nove slovenske pisanke in risanke.

Musilova tiskarna na Dunaju izdala je učiteljem toliko priljubljene pisanke za lepopisje, spisje in narekovanje in za računanje sedaj tudi v slovenskem jeziku menda po vseh naših knjigarnah. — Odlikujejo se te pisanke, ki so za šolsko rabo potrjene po odloku sl. naučnega ministerstva, po močnem in ličnem papirji, lepem načrtovanji, pa tudi po vnanji obliki. Vsaka pisanka ima namreč na čelu lepo podobo iz zgodovine avstro-ogerske, na zadnji strani pa poučen popis tega, kar kaže podoba na prvi strani. Tudi vse te slike, ki so na pisankah, so potrjene od c. kr. naučnega ministerstva. — Razun teh pisank izdala je omenjena tiskarna tudi še dve risanki po meterskem sestavu; obe se odlikujeta po ličnem papirji.

Z dobro vestjo moremo tedaj priporočati pisanke in risanke našim gospodom učiteljem. Cena pisanke je 2 kr., risanki pa 3 kr.

Zabavne stvari.

O vplivanji muzike na človeka.

(Konec.)

A bolj še je namen muziki, veseliti srce; nazivati jo smemo zategadelj najplemenitejšo zabavo, prav zato pa se tudi tako skrbno goji z velikimi troški po konservatorijih in gledališčih, v koncertih in na družih muzikaličnih slavnostnih veselicah, h katerim prihaja na tisoče in tisoče poslušalcev pojit si dušo z nadzemskimi melodijami. Skladatelji tekmečujejo med sabo, da občinstvu nudijo vedno novih skladb, vsako lepšo od prejšnjih. To je imel v mislih Miroslav Vilhar, pojoč:

*) Rajnki g. Parapat je „Šarfenberge“ kar naravnost v Ostrovrharje poslovenil; jaz pa razločujem Ostrovrharje na ustji Ljublanice v Savo pri Zalogu, in Svibno-Ostrovrharje ali Svibnjane za „Šarfenberge“, in to zaradi tega, da se nam pomote o zgodovinskih krajih ne vrinejo.

**) „Circa“ pomeni tu, kar „non procul“ = v okolici ali ne daleč od Berneka.